

**Dohoda o vzájemné spolupráci státního podniku Vojenské lesy a statky, s.p.
a Českého svazu orientačních sportů
č. VLS-SML-2023-2984-1900**

Níže uvedeného dne, měsíce a roku uzavřely následující smluvní strany

Vojenské lesy a statky ČR, s.p. (dále jen „VLS“), se sídlem Pod Juliskou 1621/5, Dejvice, 160 00 Praha 6, IČO: 00000205, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, sp. zn. ALX 256, zastoupené ředitelem **Ing. Romanem Vohradským**, jako státní podnik založený Zakládací listinou Ministerstva obrany ČR, která s bezmála stoletou tradicí hospodaří převážně ve výcvikových prostorech Armády ČR – zhruba na 126 tis. ha lesní půdy v majetku státu (téměř 9 % rozlohy všech státních lesů v ČR).

a

Český svaz orientačních sportů (dále jen „ČSOS“), se sídlem Zátokova 100/2, 169 00 Praha 6 – Břevnov, IČO: 00548677, jako spolek sdružující příznivce orientačních sportů v České republice, zastoupený **Ing. Radanem Kamenickým**, předsedou ČSOS,

tuto dohodu o vzájemné spolupráci (dále jen „**dohoda**“):

Článek 1

1. Tato dohoda navazuje na Memorandum o vzájemné spolupráci uzavřené dne 24.7.2023 mezi Ministerstvem obrany České republiky (dále jen „MO“) a Českým svazem orientačních sportů, jehož cílem je navázání užších vztahů s vybranými spolky, nevládními organizacemi a sportovními svazy. V tomto dokumentu obě smluvní strany deklarují, že dobrá schopnost pohybu a orientace v neznámém terénu je sportovní činnost spojená s branností a přípravou občanů k obraně státu podle ustanovení § 52 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „POKOS“). MO se podpisem memoranda zavázalo **podporovat pořádání sportovních akcí orientačních sportů ve vojenských lesích** v působnosti MO, které jsou otevřeny volnému veřejnému užívání, nebo jsou v omezeném rozsahu zpřístupněny veřejnosti, a kde tomu nebrání vojenské výcvikové potřeby Armády České republiky, pyrotechnická, ekologická zátěž nebo lesnická činnost.
2. Tato dohoda vychází z poznání, že obě smluvní strany mají mnoho společného. Vykonávají své aktivity v přírodě, jejíž významnou součástí jsou lesní pozemky v majetku státu s právem hospodařit VLS. Pro obě strany je nezbytná znalost používání detailních map při pohybu v terénu (obvykle v měřítku 1:10 000), schopnost rozlišovat rozhraní jednotlivých porostních skupin, nebo schopnost rozhodovat a efektivně řešit složité situace a dosáhnout stanovených cílů. Společný je i důraz na výchovu návštěvníků lesa k ohleduplnému vztahu k přírodě, což je předmětem působení obou smluvních stran.
3. Obě strany této dohody o spolupráci deklarují, že VLS byly založeny za účelem provozování podnikatelské činnosti zejména v oblasti hospodaření ve vojenských lesích a na zemědělské půdě a ochrany vojenských objektů v působnosti MO a v dalších s nimi souvisejících oblastech.
4. Obě strany této dohody o spolupráci dále deklarují, v souladu se zákonem č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, že orientační sporty jsou veřejně prospěšnou činností poskytovanou v celospolečenském zájmu, která si klade za cíl harmonický rozvoj tělesné a psychické kondice všech věkových a sociálních skupin obyvatelstva včetně získávání schopnosti orientace v neznámém terénu, upevňování zdraví obyvatelstva a dosahování sportovních výkonů reprezentujících jednotlivé obce, regiony i celou Českou republiku. Jedná se o vícegenerační sporty se širokou členskou základnou napříč všemi věkovými kategoriemi, které provozují vrcholoví i rekreační sportovci. Orientační sporty tak podporují zdravý životní styl u široké veřejnosti. Důraz je kladen i na rozvíjení sportovních návyků u mládeže a rozvíjení volnočasových aktivit u seniorů.

5. Obě strany této dohody o spolupráci konstatují, že orientační sporty jsou **tichým**, individuálním, moderním, sportovním odvětvím, které podobně jako biatlon kombinuje jak mentální, tak fyzickou složku výkonu. Jsou založeny na schopnosti rychlé orientace **v neznámém terénu** za pomoci mapy. Z tohoto důvodu je pro pořádání závodů a tréninků v orientačních sportech **nezbytné neustále měnit lokality**, které jsou využívány pro trénink i závody. V průběhu akce účastníci hledají kontroly, které musí závodník zdolat ve stanoveném pořadí v nejkratším možném čase. Trať nejsou v terénu vyznačeny, postup mezi kontrolami si každý volí sám za pomoci mapy. Závodníci přednostně využívají lesní komunikace a průběžné úseky lesa. Ani při větším počtu startujících příroda neutrpí žádné újmy, neboť s výjimkou štafet závodníci startují postupně a trať absolvují individuálně. Při akcích jsou dočasným způsobem a bez poškození dřevin vyznačeny jen tratě pro děti do 10 let a přístupové trasy mezi centrem (zázemím) závodu a startem, resp. cílem.
6. Lesní disciplíny orientačních sportů lze provozovat pouze v lesních porostech. Za několik desítek let provozování orientačních sportů v České republice nebyl prokázán žádný jejich významný negativní vliv na lesní porosty nebo na chráněné části přírody a krajiny. Při závodech a trénincích v orientačních sportech nedochází k hospodářsky významnému poškození náletových dřevin nebo vysazených sazenic lesních dřevin, k poškození lesních porostů, lesních pozemků nebo lesních cest. Účastníci těchto akcí mají pod trestem diskvalifikace zakázáno vstupovat do lesních oplocenek. Za pořádek, čistotu a bezproblémový průběh celé akce ručí pořadatelé sportovní akce. Po akcích v orientačním běhu nezůstávají v lese jakékoliv odpady. Naopak členové ČSOS se ve svém volném čase pravidelně podílejí na úklidu lesů od odpadků zanechaných v lesích jinými návštěvníky lesa.
7. Obě smluvní strany si jsou vědomy, že tato dohoda o spolupráci upravuje pouze vztahy mezi VLS a ČSOS a nesnímá tak z organizátorů závodů povinnost dodržovat obecně závazné právní předpisy.

Článek 2 Vymezení orientačních sportů

1. Tato dohoda o spolupráci se týká orientačních sportů, jakožto aktivit provozovaných výhradně subjekty sdruženými v ČSOS. Orientačními sporty se tudíž rozumí:
 - a) orientační běh (dále jen „**OB**“),
 - b) lyžařský orientační běh (dále jen „**LOB**“),
 - c) orientační závody na horských kolech (dále jen „**MTBO**“),
 - d) orientační závody vozíčkářů (dále jen „**Trail-O**“).

Bližší specifikace jednotlivých druhů orientačních sportů je uvedena v Popisu jednotlivých druhů orientačních sportů (dále jen „**popis jednotlivých druhů orientačních sportů**“), který je jako **příloha č. 1** nedílnou součástí této dohody o spolupráci.

2. **Závodem** v orientačních sportech se rozumí organizovaná, **veřejně přístupná aktivita** pořádaná subjektem sdruženým v ČSOS, při kterém závodníci soupeří v jednotlivých soutěžních kategoriích (skupina závodníků stejného pohlaví a věku, popř. podobné výkonnosti); jejím cílem není dosažení zisku, ale pokrytí nákladů spojených s pořádáním závodu. Eventuální přebytky jsou použity výhradně pro práci s dětmi a mládeží nebo na další rozvoj orientačních sportů.
3. **Tréninkem** v orientačních sportech se rozumí **neveřejná** aktivita organizovaná lokálním subjektem sdruženým v ČSOS pro omezený počet účastníků (zpravidla 10 až 80 osob), která umožňuje dětem a mládeži nabývat dovednosti nezbytné pro závody v orientačních sportech. Tréninky jsou běžecké, mapové nebo kombinované.

Článek 3 Spolupráce v oblasti organizace sportovních akcí v orientačních sportech v lesích

1. VLS jsou dlouhodobě důležitým partnerem sportovních akcí v orientačních sportech pořádaných subjekty sdruženými v ČSOS ve státních lesích s právem hospodařit VLS.

2. VLS se zavazují podporovat spolupráci s ČSOS zejména následovně:

- a) na základě podnětu člena ČSOS **projednat** na místně příslušné divizi VLS možnost uskutečnění závodu či tréninku v orientačních sportech ve vojenských lesích, které jsou otevřeny volnému veřejnému užívání nebo jsou v omezeném rozsahu zpřístupněny veřejnosti, pokud tomu nebrání vojenská výcvikové potřeby Armády České republiky, případně stanovit podmínky, za kterých je možné závod v orientačních sportech v navrženém území a termínu zrealizovat; omezující podmínky musí být podloženy reálným nebezpečím spočívajícím zejména v ohrožení zdraví nebo bezpečnosti fyzických osob z důvodu pyrotechnické či ekologické zátěže, narušení pěstebních nebo těžebních prací nebo výkonu práva myslivosti v dotčených lesních porostech. Omezující podmínky VLS musí být řádně pořadatelům vysvětleny. Na základě kladného výsledku projednání pořadatel akce zajistí zmapování nebo revizi mapy daného území,
- b) na základě písemné žádosti člena ČSOS mu **udělit písemný souhlas vlastníka lesa** s uspořádáním organizované nebo hromadné sportovní akce v orientačních sportech ve smyslu ustanovení § 20 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, pokud příslušná divize VLS vydala souhlas se zmapováním předmětné lokality dle písm. a). VLS neumožní pořádání závodu v orientačních sportech jen v odůvodněném případě, zejm. kdy by organizace závodu byla v rozporu s vojenskými výcvikovými potřebami Armády České republiky, nebo jinými složkami integrovaného záchranného systému, anebo by realizací závodu došlo k narušení provádění pěstebních nebo těžebních prací či odvozu dřeva v dotčených lesních porostech, nebo by bylo v kolizi s dříve povolenou organizovanou nebo hromadnou sportovní akcí v dané lokalitě a termínu,
- c) umožnit subjektům sdruženým v ČSOS pořádání tréninků v orientačních sportech ve vojenských lesích, které jsou otevřeny volnému veřejnému užívání, nebo jsou v omezeném rozsahu zpřístupněny veřejnosti, pokud umístění tréninku není v rozporu zejm. s vojenskými výcvikovými potřebami Armády České republiky, nebo v rozporu s prováděním pěstebních nebo těžebních prací či odvozem dřeva v dotčených lesních,
- d) společně hledat řešení k odstranění konkrétních věcných a jiných problémů týkajících se provozování orientačních sportů a souvisejících aktivit na pozemcích s právem hospodařit VLS,
- e) hledat způsoby, jak podpořit zaměstnance VLS k jejich aktivnímu zapojení do rekreačních nebo výkonnostních soutěží v orientačních sportech (například podporou účasti těchto osob na každoročním mistrovství Evropy lesníků a pracovníků dřevozpracujícího průmyslu v orientačním běhu).

3. ČSOS se zavazuje u svých členů podporovat spolupráci s VLS následovně:

- a) respektovat a na základě požadavku VLS v rámci svých možností podporovat zájmy VLS,
- b) zajistit, aby pořadatel akce v orientačních sportech v dostatečném předstihu projednal s předmětnou divizí VLS záměr na zmapování lokality pro účely orientačních sportů nebo na revizi již vyhotovené mapy a projednal podmínky, za kterých bude možné akce v orientačních sportech v dané lokalitě uskutečnit,
- c) zajistit, aby pořadatel **akce** v orientačních sportech, **která podléhá oznámení** dle § 20 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, v dostatečném předstihu **min. 60 dní** podal místně příslušné divizi VLS, písemnou **žádost o vydání souhlasu vlastníka lesa** ve smyslu citovaného ustanovení lesního zákona **s pořádáním organizované nebo hromadné sportovní akce v orientačních sportech** na pozemcích s právem hospodařit VLS; žádost musí obsahovat následující informace o předmětné organizované nebo hromadné sportovní akci v orientačních sportech:
 - identifikační údaje pořadatele akce a osoby oprávněné za pořadatele akce jednat,
 - datum a čas konání akce,
 - vymezení lesního prostoru (zejména vymezením v mapovém podkladu), v němž by se akce měla uskutečnit;
 - místo shromaždiště účastníků akce a zařízení s ním souvisejících (např. WC, občerstvení, parkování apod.) včetně předpokládané výměry zázemí závodu nacházející se na pozemcích s právem hospodařit VLS;
 - předpokládaný počet účastníků akce s uvedením, zda se účastní i dětské kategorie,

Pořadatel akce v orientačních sportech musí v dostatečném časovém předstihu místně příslušné divizi VLS a vedoucímu lesní správy **oznámít** i pořádání jakékoli **jiné sportovní akce**, která nepodléhá režimu § 20 odst. 5 lesního zákona, a to alespoň **10 pracovních dnů předem**,

- d) zajistit, aby pořadatelé závodů v orientačních sportech prováděných na pozemcích s právem hospodařit VLS uváděli na informacích o akci (zejm. web, mediální prezentace), že „**Konání akce umožnil státní podnik Vojenské lesy a statky ČR, s.p.**“ nebo podobnou formulaci a uváděli logo VLS na propagačních materiálech spojených s akcí,
- e) zajistit bezprostředně po skončení akce řádný úklid prostoru závodu nebo tréninku ze strany pořadatele,
- f) zajistit řádné a včasné plnění a dodržování všech povinností vyplývajících pro pořadatele závodu z obecně závazných právních předpisů, zejména z ustanovení § 20 odst. 1 až 7 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a ze všech ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů,
- g) motivovat své členy k zapojení do aktivit Čist-o-les (<https://cistoles.cz/>) na území lesů ve správě VLS, které mají za cíl pomoci udržet a zlepšit čistotu lesa a životního prostředí jakožto prostoru, ve kterém se orientační sporty provozují, a zapojit subjekty sdružené do ČSOS do provádění prací v lese (zalesňování nebo úklid klestu na pasekách), pokud o tyto aktivity projeví místně příslušné lesní správy VLS zájem,
- h) v rámci možností podporovat zaměstnance VLS k jejich aktivnímu zapojení do rekreačních nebo výkonnostních soutěží v orientačních sportech (například odpuštěním startovního pro zaměstnance divize VLS, v jejíž působnosti se závod pořádá, nebo pořádáním závodů v orientačních sportech výhradně pro zaměstnance VLS),
- i) pořadatelé i účastníci akce, jsou povinni poskytnout Vojenskému požárnímu dozoru Sekce dozoru a kontroly MO jako orgánu zvláštního požárního dozoru veškerou součinnost nezbytnou pro výkon jeho činnosti v rozsahu zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, zejména umožnit jeho zaměstnancům vstup a vjezd na nemovitost v případě zjišťování příčin požárů a kontrolu dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně.

Článek 4

Další práva a povinnosti

1. ČSOS a subjekty sdružené do ČSOS se zavazují:
 - a) obstarat si pro přípravu a realizaci každé akce veškerá veřejnoprávní rozhodnutí, povolení, souhlasy či jiná oprávnění, která jsou obecně závaznými předpisy vyžadována;
 - b) při přípravě a konání akce dbát na dodržování obecně závazných předpisů, zejm. předpisů o ochraně lesa, přírody a krajiny, myslivosti a o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a výkonu sportovních činností a souvisejících aktivit,
 - c) usměrňovat pohyb účastníků a návštěvníků akce a dbát přitom, aby nedošlo ke vzniku újmy na životě a zdraví osob, ani újmy na majetku státu s právem hospodařit VLS či třetích osob nebo ke vzniku ekologické či jiné újmy,
 - d) v souvislosti se sportovními akcemi sami a na vlastní náklady chránit pozemky nebo jakýkoli jiný majetek v právu hospodařit VLS, jakož i účastníky, návštěvníky či vlastní zaměstnance před jakýmkoli újmy a dbát na dodržování bezpečnosti a na ochraně zdraví a života těchto osob. ČSOS a subjekty sdružené do ČSOS výslovně prohlašují, že odpovídají za bezpečnost všech organizátorů, účastníků a návštěvníků,
 - e) uhradit veškerou újmu, která při užívání pozemků v právu hospodařit VLS nebo při přípravě a realizaci akce vznikne VLS či jakýmkoli třetí osobě, nedojde-li k její náhradě uvedením do původního stavu na náklady subjektu pořádajícího akci. ČSOS nebo subjekty sdružené do ČSOS se zavazují zdržet se uplatňování jakýchkoli s tímto přímo či nepřímo souvisejících nároků vůči VLS,
 - f) zdržet se zásahů, a to i ze strany účastníků či návštěvníků akce, do objektů nebo zařízení sloužících lesnímu hospodářství či myslivosti.

2. ČSOS ani subjekty sdružené do ČSOS nejsou oprávněni bez předchozího souhlasu divize VLS:
 - a) jakkoli zasahovat do pozemků dotčených akcí (např. těžit dříví, provádět terénní úpravy). Veškeré plody a užitky z pozemků, a to i v případě, že byly získány na náklady ČSOS nebo subjektů sdružených do ČSOS jsou od samého počátku majetkem státu v právu hospodařit VLS;
 - b) zřizovat stavby a zařízení.
3. ČSOS nebo subjekty sdružené do ČSOS, kteří pořádají sportovní akci se dále zavazují upozornit:
 - a. závodníky na zvýšené riziko pádu stromů a větví narušených přírodními vlivy, možnost střetu s vozidly, koňskými potahy, lesní technikou na lesních cestách a s ostatními návštěvníky lesa (cyklisté, in-line bruslaři apod.);
 - b. závodníky, účastníky nebo členy organizačního týmu, že pohyb v lese a na lesních cestách je konán na vlastní nebezpečí. Do lesa a na lesní cesty vstupují na vlastní nebezpečí. Za bezpečnost osob a vyhodnocení aktuálních podmínek na trase, včetně posouzení stavu lesního porostu a povětrnostních podmínek, odpovídá pořadatel akce;
 - c. závodníky, účastníky nebo členy organizačního týmu, že je z bezpečnostních důvodů zakázáno vstupovat do porostů, ve kterých probíhají těžební práce nebo jiné mechanizované činnosti. K místu provádění těžby stromů nebo jiné mechanizované činnosti není dovoleno se přibližovat na méně než 100 m, k místu nakládání dřeva pak na méně než 20 m.

Článek 5

Kroky k naplnění závazků

1. S vědomím obou stran této dohody o spolupráci a za účelem předejití jeho zbytečné a nepraktické detailní kauzistice neupravuje tato dohoda zcela konkrétní detailní kroky k naplnění jednotlivých závazků sjednaných touto dohodou. Obě strany této dohody o spolupráci se zavazují, každá samostatně i společně, v dobré víře a ve vzájemném konsenzu vyvíjet veškeré možné úsilí, které po nich lze spravedlivě požadovat, k realizaci dílčích konkrétních kroků směřujících ke splnění závazků sjednaných touto dohodou.
2. Divize VLS si může podmínit konání akce uzavřením realizační dohody. Realizační dohoda stanoví především podrobné podmínky pro konání akce. K uzavření realizační dohody je tímto zmocněn ředitel místně příslušné divize VLS, kde se má akce uskutečnit.
3. ČSOS a všechny subjekty sdružené do ČSOS berou na vědomí, že bez souhlasného stanoviska místně příslušné divize VLS nebo bez uzavření realizační dohody, je-li divizí dle odstavce 2 požadována, nelze konat na pozemcích s právem hospodařit VLS žádnou akci.
4. Obě strany této dohody o spolupráci zajistí zveřejnění této dohody, včetně jeho příloh, na svých internetových stránkách. VLS svými vnitřními organizačními postupy zajistí respektování této dohody o spolupráci jednotlivými divizemi VLS. ČSOS svými vnitřními organizačními postupy zajistí respektování této dohody o spolupráci subjekty sdruženými v ČSOS.

Článek 6

Postup pro případ závažného či opakovaného porušení této dohody

1. V případě závažného či opakovaného jednání některého ze subjektů sdružených v ČSOS v rozporu s touto dohodou mají VLS právo požadovat osobní projednání s předsedou ČSOS a ČSOS takové žádosti nejdéle do 1 měsíce ode dne jejího doručení vyhoví. Do doby projednání nebudou VLS další akce povolovat.
2. V případě závažného či opakovaného jednání některé z lesních správ VLS v rozporu s touto dohodou má ČSOS právo požadovat osobní projednání s náměstkem divizního ředitele VLS, do jehož působnosti tato dohoda spadá a VLS takové žádosti nejdéle do 1 měsíce ode dne jejího doručení vyhoví.
3. V případě závažného či opakovaného porušení této dohody o spolupráci může kterákoliv ze stran od této dohody o spolupráci odstoupit písemným projevem vůle doručeným druhé straně. Odstoupením od této

dohody o spolupráci se právní vztah založený touto dohodou ruší ke dni doručení odstoupení druhé straně této dohody.

Článek 7 Výpověď

1. Každá ze stran této dohody o spolupráci může právní vztah založený touto dohodou kdykoliv vypovědět, a to i bez uvedení důvodu. Výpovědní doba činí 6 měsíců, začíná běžet od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po doručení písemné výpovědi druhé straně této dohody o spolupráci a jejím uplynutím právní vztah založený touto dohodou zaniká.

Článek 8 Případná změna dohody

1. Obsah této dohody o spolupráci může být měněn pouze souhlasným písemným projevem vůle obou stran.
2. Obě strany této dohody o spolupráci se zavazují prostřednictvím osobního projednání zástupců obou stran provádět pravidelně, vždy nejpozději do 31. ledna bezprostředně následujícího kalendářního roku za předchozí kalendářní rok trvání účinnosti této dohody, hodnocení uplatňování této dohody o spolupráci v praxi. Za tím účelem obě strany této dohody o spolupráci průběžně shromažďují podklady a informace ze své činnosti. Pokud z pravidelného hodnocení uplatňování této dohody o spolupráci v praxi vyplyne potřeba zlepšení či zpřesnění jeho obsahu, zavazují se obě strany této dohody o spolupráci vyvinout veškeré možné úsilí, které po nich lze spravedlivě požadovat, k uzavření adekvátní změny této dohody.

Článek 9 Závěrečná ustanovení

1. Tato dohoda se uzavírá se na dobu neurčitou. Nabývá platnosti dnem podpisu obou stran, účinnosti od 1. 1. 2024.
2. Zánik platnosti této dohody o spolupráci nemá vliv na již udělené souhlasy VLS.
3. Tato dohoda obsahuje celkem 6 stran textu a jako svou nedílnou součást následující přílohu č. 1 – vymezení jednotlivých druhů orientačních sportů.
4. Tato dohoda je vyhotovena ve dvou stejnopisech shodné právní síly, z nichž každá ze stran této dohody o spolupráci obdrží po jednom vyhotovení.

V Praze dne 20. 12. 2023

Vojenské lesy a statky ČR, s.p.
Ing. Roman Vohradský
ředitel

Český svaz orientačních sportů
Ing. Radan Kamenický
předseda

Příloha č. 1 k dohodě o vzájemné spolupráci Vojenských lesů a statků, s.p., a Českého svazu orientačních sportů – vymezení jednotlivých druhů orientačních sportů

Orientační sporty jsou synonymem pro pohyb v přírodě s mapou, ať už na horském kole, běžkách či po vlastních nohou. Úkolem závodníka orientačního sportu je překonat danou trať v co nejrychlejším čase. Trať je tvořena tzv. kontrolami, na kterých se nachází oranžovo-bílý lampión a speciální elektronické zařízení k zaznamenání průchodu kontrolou. Každý závodník nese svůj osobní čip, který vkládá do krabičky na kontrole. Průchod kontrolou (tzv. "oražení") je zaznamenán ve zlomku sekundy a poté může závodník pokračovat ve své trase. Mezi jednotlivými kontrolami si závodník volí trasu dle svého uvážení – někdo obtížným terénem překonává kopec, jiný si jej naopak oběhne po delší, ale rychlejší silnici. Odtud tedy pramení slovo orientační. O výsledku tak nerozhoduje jen sportovní výkonost, ale i schopnost udržet chladnou hlavu a vybírat si nejlepší cestu terénem.

Čtyři odvětví orientačních sportů

Orientační běh je spojení běžecké výkonnosti a schopnosti správné orientace v mapě. Orientační běžci se snaží v co nejkratším čase překonat trať tvořenou jednotlivými kontrolami, mezi kterými volí vlastní ideální trasu. Závodníky orientačního běhu se obvykle odehrávají v lesních terénech – od bludišť pískovcových skal Českého ráje, přes těžce průběžné podhorské lesy Orlických hor a prudké svahy Blanenska, až po rychlé terény Polabské nížiny. Při disciplíně sprint pak orientační běh míří do měst, jejichž zvláště historická centra nabízejí zajímavou orientační výzvu.

Orientační závody na horských kolech (či z anglického originálu Mountain Bike Orienteering, zkráceně MTBO) jsou stále populárnější alternativou klasického orientačního běhu i klasických závodů horských kol (MTB). O úspěchu v MTBO rozhoduje schopnost rychlého a správného nalezení trasy ke kontrolám v síti různě průjezdných cest, cyklistická výkonnost a schopnost ovládat kolo. MTBO používá oproti klasickému orientačnímu běhu zjednodušené mapy. Závodník na kole nepotřebuje vidět tolik detailů – o to zásadnější je pro něj znázornění průjezdnosti cest. Rozdíl rychlosti jízdy na úzké pěšině a po asfaltové silnici je totiž významný. Stejně jako v ostatních odvětvích i v MTBO se závodí v různých disciplínách a zúčastnit se můžete i štafetových závodů. Sezóna MTBO probíhá obvykle od května do října jak na území ČR, tak v pohraničním okolí.

Lyžařský orientační běh je přenesením orientačního běhu do zimního prostředí. Tam, kde nejsou kvůli sněhové pokrývce podmínky pro klasický běh, je ideální pohyb pomocí běžek. Lyžařští orientační běžci (slangově přezdívání LOBáci) musí umět nejen dobře ovládat své běžky, ale také se orientovat ve spleti různě rychle průjezdných cest. V tomto se LOB velmi podobá MTBO. Lyžařský orientační běh se liší od klasického orientačního běhu nejen v použití běžek. Zatímco orientační běžci tráví většinu času během mimo cesty – v terénu, lyžařští orientační běžci se pohybují v běžkařské stopě.

Mapa pro lyžařský orientační běh je o něco méně detailní. Zcela zásadní je ale klasifikace cest, která by měla odpovídat jejich různě průjezdnosti, tedy rychlosti, kterou je na nich možno vyvinout. Do přemýšlení nad volbami postupů mezi kontrolami pak vstupuje délka, převýšení, ale právě i rychlost jednotlivých cest.

Lyžařský orientační běh je u nás limitován sněhovými podmínkami. Závodní trať totiž vyžaduje protažení cest mimo klasickou síť běžkařských tras, tak aby byla trať výzvou i pro zkušené závodníky. Sezóna má u nás jen několik měsíců. Příhodnější podmínky jsou severněji od ČR, kde jsou závody lyžařského orientačního běhu o to oblíbenější.

Nejmladší a nejodlišnější ze čtyř odvětví je **Trail-O**, který přináší výzvu orientace i pro hendikepované sportovce. V Trail-O už nehraje roli rychlý přesun mezi kontrolami, ale precizní čtení mapy a určování přesného umístění kontroly. Trail-O je nejmladším odvětvím orientačních sportů. Záměrem vzniku Trail-O bylo přiblížení radosti z orientace v terénu hendikepovaným sportovcům. Trail-O ale není omezen jen na ně a nachází si oblibu i u nehendikepovaných sportovců.

U Trail-O zcela odpadá vliv fyzické kondice, a naopak je posílena potřeba kvalitní orientace s mapou. Cílem je přesné určení umístění kontroly z daného stanoviště. Zásadní roli tedy hraje schopnost srovnat si mapu s terénem před sebou a vybrat, který z lampiónů umístěných v terénu, je na správném místě. Případně zda vůbec nějaký je umístěn správně.

Orientační sporty jsou pevně spjaté s přírodou a orientací v ní. Spojují fyzickou výkonnost s psychickou námahou, což je mezi sporty unikátní kombinace. Závodníci se dělí do jednotlivých kategorií dle věku a výkonnosti. Orientační sporty jsou vhodné pro všechny věkové i výkonnostní kategorie – od vrcholově trénujících elitních závodníků, přes malé děti doprovázené rodiči, až po 70leté zkušené veterány.

Statistické údaje dokreslující rozsah aktivit Českého svazu orientačních sportů

(co do počtu členů, co do počtu pořádaných akcí v orientačních sportech v České republice; údaje jsou za kalendářní rok/závodní sezónu 2022)

Proběhlo **226 oficiálních závodů jednotlivců a 20 závodů štafet a družstev**. Závodů v orientačních sportech běželo celkem **128 880 závodníků**, na 25 závodech startovalo více než 1000 závodníků (nejvíce na Mistrovství České republiky klubů a na Mistrovství České republiky štafet, dále pak na podzimních závodech Českého poháru štafet a na některých etapách Czech o-tour, Pěkné prázdniny a Velikonoce ve skalách).

Disciplína	Počet závodů	Počet závodníků	Průměr na závod
klasická trať	84	50 752	604
krátká trať	98	51 891	529
noční OB	6	1 021	170
sprint	38	14 915	392
celkem	226	118 579	525
štafety	20	10 301	515

Počet registrovaných závodníků v Českém svazu orientačních sportů:

- **Celkem – 13 988,**
- orientační běh – 12 412,
- lyžařský orientační běh – 661,
- MTBO – 843,
- Trail-O – 72.